

JOHANNES JØRGENSEN SELSKABET

NYHEDSBREV

December 2009

7. årgang

Nr. 4

DEN VILDE MALER

Motiv fra Kastelvolden i København. Maleri af Albert Gottschalk.

En af de kunstnere, som den unge Johannes Jørgensen tidligt knyttede sig til var maleren Albert Gottschalk, som var født samme år som han. I sine erindringer skriver Johannes Jørgensen sympatisk om ham, "hin sære, vilde Mand, som Claussen

yndede at kalde 'vor malende Ven Albert Gottschalk'". "Tidt fulgtes jeg... med Maleren Albert Gottschalk... Gottschalk var en af de absoluteste Kunstnere, jeg har kendt; for ramme Alvor eksisterede kun ét for ham: male. (fortsættes side 10)

NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh.red. Stig Holsting
Rørdams Have 13, st.1
2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 8758 0303
Mob. 2129 0408
e-mail: stig.holsting@gmail.com
Kassererens e-mail:
mail@johannesjorgenselskabet.dk
www.johannesjorgensenselskabet.dk
Bankkonto nr.: 1551 0010132908

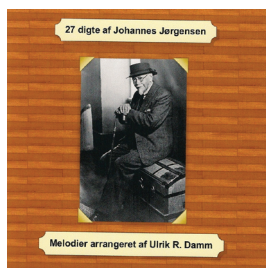
Johannes Jørgensen Selskabet er et litterært forum til studium af digterens liv og forfatterskab og selskabet arbejder for udbredelsen af kendskabet hertil. Selskabet arbejder i nært sammen med Johannes Jørgensens Hus i Svendborg. Medlemskab koster 150 kr. om året. Hjemmeside: www.svendborg-bib.dk

Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, formand
Birgitte Karmann Roslev, næstformand. Brogade 37, 1, 5700 Svendborg
Ove Klausen, sekretær. Ottosminde 2, 8960 Randers. Tlf. 86404032. e-mail: oklausen@fiberflex.dk
Henning Fink-Jensen, kasserer. Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd. Tlf. 4444 8703
Andreas Holsting. Ved Klosteret 6, 2100 København Ø. Tlf. 31219609. e-mail: andreas.holsting@gmail.com
Grafisk tilrettelæggelse: Kira Bierlich

Nu foreligger W. Glyn Jones' nye bog, som blev forhåndsannonceret i sidste nummer af Nyhedsbrevet. Bogen koster 175 kr. + forsendelse minus 20% for selskabets medlemmer indtil nytår.

Det sker ikke sjældent, at der dukker kompositioner til Johannes Jørgensen-digte frem af ældre komponister. Men at nye komponister melder sig på banen, hører mere til sjældenhederne. Således har tidligere organist ved Skt. Mortens kirke i Randers, Ulrik R. Damm, kastet sin kærlighed på den gamle digters vers og ladet en række numre fortrinsvis med egne melodier indspille på en CD med sang af sopranen Birgitte Kaas Sørensen. Det, der kendetegner Ulrik R. Damms melodier, er deres lyriske tone, der let lader sig indstudere til fælles-sang. CDen kan erhverves hos komponisten for den beskedne sum af 30 kr. + porto på urd@urd.dk

FJÆRNE HUNDE GLAMME

Om Johannes Jørgensen som metriker

af

digteren SØREN SØRENSEN

Når matematiklæreren ikke kunne få os talblinde til at forstå det indlysende, det der med en ualmindelig raffineret hån i regnebogens aritmetikafsnit hed *heraf ser man let*, så kunne han finde på at sige noget han i dag var kommet i gabestokken for: *Alle negre er mennesker, men ikke alle mennesker er negre*.

Han kunne ikke mere præcist have udtrykt matematikkens meningsløshed.

Ikke desto mindre føler jeg mig foranlediget til at travestere en anden formel fra samme skuffe med påstanden: *ikke alt på vers er lyrik, ikke al lyrik er på vers*. For eksempel er der både eposser og dramaer på vers, ja, vi er tilmed beriget med både versromaner og ditto noveller, lige som vi er blevet præsenteret for alt lige fra halvfjerdsærknækprosa til jacobsenske arabsker. Ikke desto mindre er der en symbiose mellem vers og lyrik.

Præcis angående Johannes Jørgensens lyrik springer det i øjnene at noget af den fornemste lyrik han skrev, var prosadigte i deres form: *Fra Foraaret 1890 til Foraaret 1892 skrev Johannes Jørgensen af poetiske Arbejder næsten udelukkende Prosa-digte* (Emil Frederiksen)¹. Inspirationen til

prosalyrikken flød af to kilder, de bedste: Baudelaire og Jacobsen.

Hvad der så til gengæld falder lige i øjnene, er at ikke få af de metriske digte er så løst henkastede. En stor lyriker, Johannes Jørgensen, undertiden en lidt slap metriker.

På den ene side undrer det ikke når vi tager i betragtning at hans nærmeste forudsætninger i lyrikgenren var J.P. Jacobsen og Holger Drachmann. Eller hans tid, først under den røde stjerne der lyste prosaen i kuld og køn, men versekunst i band, siden med påvirkningerne fra fransk og oplevelsen af angloamerikansk modernisme. Efter eget udsagn var Strindberg hans læremester par excellence, og *honi sois qui mal y pense* - skam få den der tænker ilde derom, Andersenlærling som Strindberg var - Strindbergs digtsamling fra 1883 hedder *Dikter på vers och prosa*, og det er i det mindste en ærlig varedelklaration.

Vel var Jacobsen en sikker versemager når han ville være det, og Drachmanns versekunst er enestående, men på sin vis "modernistisk" i den forstand at digtet valgte sin egen form, Drachmanns digte

er på deres egen måde originale i vers- teknisk henseende, den frie rapsodiske form og de nye individuelle strofer til éngangsbrug², og det kunne man venligt sige Jørgensen overtog fra læremesteren. Metrikeren Jørgen Fafner er lige så venlig når han konstaterer at halvfemserdigerne forholder sig liberalt til metrisk taktering³.

På den anden side undrer det denne læser at Jørgensen er den metrisk mest liberale af sin generation. En dag skulle nogen tage at gennemføre en komparativ studie i versteknik mellem ham og Gustav Frøding.

Der er tid, der er forbilleder, der er individuel lægning. Smag. Efter Johannes Jørgensens smag var lyrikken vigtigere end metrikken.

De klassiske former

Halvfemserlyrikere tog klassiske former til ære og gav dem poetisk værdighed: Goethes heksameter - på hvilket versemål Sophus Claussen er mesteren, i den grad at mange senere digtere har undgået den for ikke at komme Claussen for nær, heldigvis kun danskere, de er de eneste der kender Claussen - og dernæst Shelleys og Baudelaires sonet, Dantes terzin, en sjælden gang Byrons og Paludan-Müllers ottave. Den lille, koncentrerede firlinjers strofe, som ikke absolut må være Heines eller Aarestrups, men

nok er halvfemserdigternes egen, den der med Jørgen Fafners ord om *de lette strofer omskaber tidens tristesse til et vægtløst tungsind*⁴.

Både i *Bekendelse* og i *Digte 1894-1898* dominerer denne versform. Men det er læsedigte, ikke sangstrofer, krydsrimede, som i *Bjærgluft* fra *Vælskland: Fyrreskygger - Bjærg - bygger - Menneskedværg*. Og gerne tre slag i takten, tre versefødder: Jeg sidder i F`yrresk`ygger, enten med hver verslinje rimet, eller kun 2. og 4. som i *Øer i Havet*:

*De stride, staalblaa Strømme
gaar mellem lave Øer,
hvor røde Kalve græsse
og tunge, mørke Køer.*

Dertil følger sig sonetter, tre i *Digte: Frugttid, Morgenandagt* og *Kopi efter en engelsk Digter* - han hed W.H. Abbott, samlingen *Vision*, ellers synes engelsk litteratur ikke rigtigt at ville kendes ved ham. Hele 16 i *Bekendelse*, af dem indeholdes de 15 i sonetkransen "*Kaldæa*", et hovedværk ikke bare i Jørgensens lyrisk produktion, men i den danske lyrik i det hele taget, i særdeleshed i den danske sonetdigtning, en af de få sonetkranser der lyrisk løfter sig.

Vershistorikeren Jørgen Fafner anser Johannes Jørgensen for en af de store sonettister i dansk lyrik, selv om han ikke

i antal når på højde med dem han nævnes sammen med: Winther, Aarestrup, Sophus Claussen. Men i denne forbindelse skal man huske indgangsbønnens ord: der er vers og der er lyrik.

Sonetten anses for den fornemste versform i europæisk lyrik. Udformet blev den midt i 1200-tallet på baggrund af provençalsk og arabisk poesi ved Frederik II's kejserhof på Sicilien, af jurister, og videreført i det følgende trekvarte århundrede af jurister i Midtitaliens vigtigste byer Bologna og Firenze. Sin endelige og klassiske form fik den af Francesco Petrarca fra o. 1330⁵, og han var sådan set også uddannet jurist, og den kan fint illustreres ved sonet II fra Jørgensens *Kaldæa*:

*Den dybe Klang af Davids Harpestrænge,
de vaandefulde Raab af Dybsens Nød,
den bitre Bod for hvad min Lyst forbrød
- den søde Lyst, der fyldte mig saa
længe.*

*O Solskin over Verdens fagre Enge!
Hvi hvisler Slangen fra dit Blomsterskød?
Hvi fylder Muld den Frugt, som rund og
rød
jeg ser imellem gyldne Blade hænge?*

*Hvi er ej Sandhed under Skønhed gemt,
og Dyden ej i Visdoms lange Klæder?
Hvi er for tvende Veje vi bestemt?
En fører nedad til de dunkle Steder.*

*Men har vi Livet hadet, Verden glemmt,
saa glædes Herren, mens vort Hjærte
græder.*

- Det er måske den danske sonet der bedst afspejler tankegangen i Petrarcas livsværk... Sonetten er nemlig ikke bare en versform, et versemål, uden videre: den er en juridisk syllogisme, som her: 1. argument: som i Davids salmer hvor psalmisten gør bod *for hvad* hans *Lyst forbrød*, 2. argument: som i den verden jeg, Johs., selv (som naturiagttagere og -videnskabsmand) har iagttaget, 3. konklusion: således (må man spørge) *Hvi er ej* osv. Sonetdigteren gør en iagttagelse, reflekterer over en erfaring, og uddrager en logisk slutning: som dit og som dat, således er det fat.

Dertil kommer imidlertid det formelle: verslinje 1 - 8 er klamrerimet med samme 2 rimstavelser i 2x2 verslinjer, 1, 4, 5, 8 (- ænge/enge) og 2, 3, 6, 7 (-ød), linjerne 9 - 14 krydsrimede 9, 11, 13 og 10, 12, 14⁶, udtrykt i metrikerformel: Abba/Abba/cDc/DcD.

Det er den rimstilling en tredjedel af Petrarcas sonetter⁷ foreviser. Endnu flere har rimstillingen ABBA/ABBA/CDE/CDE, og denne udgave bruger Jørgensen i tre af Kaldæasonetterne. Nu ved vi imidlertid at Jørgensen er franskmændenes discipel, som halvfemserlyrikerne alle var det, og da franske digtere midt i 1500-tallet optog

sonetdigtningen - og gjorde den til en af de foretrukne former, da fraveg de hurtigt Dantes⁸ og Petrarcas rimstilling i de sidste seks verslinjer, de to terziner. Pierre de Ronsard, den største af de franske renæssancedigtere, foretrak at rime ccd/eed eller ccd/ede, og sammen med andre varianter blev de overtaget af alle senere franske sonettister og deres læredrenge i hele Europa.

10 af Kaldæasonetterne går efter det franske.

Kaldæa betegnes altså som en sonetkrans. Den stammer ikke fra Petrarca, til gengæld blev den ved seneste årtusindskifte betegnet som den fornemste kunstform den europæiske civilisation havde udviklet. Det siger ikke så lidt. Sonetter består kransen af, 15 i tallet, en krans er den fordi sidste verslinje i sonet I bliver første verslinje i sonet II - og så fremdeles hen til at sidste verslinje i sonet XIV bliver den sammen som første verslinje i sonet I (!) og igen i sonet XV som så består af samtlige 14 førstelinjer.

Den systematik har Jørgensen ikke villet respektere. Villet, for kunnet havde han sagtens, han havde blot mere på hjerte. I de første overholder han systemet, men fra VII til VIII synes han tiden er kommet til en både filosofisk-indeholdsmæssig og en formel variation: og *Kødet skriger, medens Verden vakler* i VII, 14 varieres nemlig til *Ja, Satan jubler, medens*

Verden vakler i VIII,1 - og det er for så vidt det modsatte i indhold, men pointeret af poeten. Mellem VIII, 14 og IX,1 sker der ikke andet end at et latinsk *Agnus Dei* bliver et grundtvigsk *O du Guds Lam*; til gengæld skrider tanken fra IX til X, fra X til XI bliver den gamle slanges hvislen til den gode katoliks hvisken, fra XI til XII varieres ordene yderligere, som også fra XII til XIII, mens sidste linje i XIII overhovedet ikke bærer ekko med sig over i XIV. Sonet-juridisk bliver XV her til en endegyldig konklusion, og ikke en opsamling af de øvrige udsagn. Det beklager de fleste kommentatorer. De kunne også have glædet sig over at digteren bruger en given form til hvad han gerne vil have sagt og ikke til at demonstrere hvor dygtig han er til at overholde reglementet⁹.

Lyrikken tager vinden ud af versets sejl.

Allerede her kan det siges: Skal man læse lyrik når den er bedst, skal man gå til *Bekendelse*.

Den tredje af de klassiske versformer Johannes Jørgensen, ligesom sin ven (senere fhv.) Claussen, ofte føler sig inspireret til at anvende, stammer også fra Midtitalien o. år 1300. Det er Dantes terzin fra *Den guddommelige Komedie* - og for den sags skyld Petrarcas fra *Triumferne*¹⁰.

Som det ligger i navnet, er den en terlinjers form - ligesom de to sidste strofer i sonetten der også hedder terziner. Men mens sonettens terziner skal lukke digtet,

så skal rimet i den egentlige terzin føre det videre, som kæderim: verslinje 1 rimer på 3, men 2 rimer på 1 og 3 i næste strofe hvis linje 2 rimer på 1 og 3 i tredje og således videre til digtet bliver afsluttet med en et-linjet der så rimer på foregående strofes linje 2. Oehlenschläger indførte det i dansk lyrik, det finder lidt spredt anvendelse hos Ingemann og Hauch, men kommer til ære og værdighed med 90'ernes lyrikere. Og altså således også hos Johannes fra Svendborg.

Bekendelse rummer to af slagsen, digtet *Februar* og mesterværket, det uopslidelige læsebogsdigt *Bekendelse: Den halve Maane sank bag sorte Træer*. I *Udvalgte digte* findes desuden *Solvejg*, *Foraarsvers IV*, *Bøgeskov I og II*, *Sommer I*, *Samtale*, *Karlfeldt*, *Søvnen I*, *De hellige tre Konger III*, *Hellig tre Kongers Aften*, *Foraar i Flandern II og IV*, *Dantestemninger IV*, *Mosrosen strejfer mig*, *Dansk III*.

Det ses at digteren i suiter ofte bruger terzinen som variation mellem firlinjerne. Terziner kalder vi disse digte fordi de har tre linjer, men ligesom Claussen tog Jørgensen ikke det danteske rimskift som en forpligtelse, digtet gjorde som det ville, rimede eller rimede ikke som det passede det. Med 90'er-lyrikken tager digtet nemlig afsked med lyren, dvs. digtet påstår ikke længere at det kan og måske endda vil synges, det vil læses, både op og ned, læse højt eller læses indenad,

være et ordbillede. Lyrikken tager afsked med musikken og slutter sig til malerkunsten, Drachmann og Claussen var aktive billedkunstnere, Jørgensen en begavet kunstanmelder.

Afvielser i ordmaleriet.

Vi tør antage at han kunne, men han ville ikke. Ikke altid. Den der selv er digter, vil hævde at det bestemmer slet ikke digteren, det bestemmer digtet sig for. Det vidste romantikerne ikke, så de blev som regel ved til digtet blev normaliseret og sangbart. Drachmann sagde det lige ud: *Jeg er kun det skøre Kar*¹¹.

I det hele taget forholder Johannes Jørgensen sig frit til versmålenes formelle krav. I så henseende er han Drachmanns elev, rapsodisk i formen; inden for samme digt kan vi se hvordan han veksler mellem forskellige rytmer, forskellige rimstillinger, forskellige længder af de enkelte verslinjer. *Vælskland V* opviser således et raffineret skift mellem krydsrimede femlinjers som første og sidste strofer og ind imellem fire linjers med klammerim. Det hedder også *Uvej*, og så skal det jo storme. *Vælskland VII*, et af de berømtre af denne digters frembringelser, indeholder et ikke mindre raffineret skift mellem ordrytmen, som også fremtræder i det grafiske billede af digtet i bogen.

Er det ej nok fra juli 1942, samlingen *Digte i Danmark* er noget så sært som en

amputeret sonet. Formelt mangler der to linjer, til sidst. Det begynder så rigtigt og regelret:

*Højsommer, Juli. Himlen tung og graa,
og Skoven mørk af mange Nætters
Væde,
foruden Fuglesang og Blomsterglæde.
I vissent Løv de første Svampe paa.*

Det fortsætter lige så regulært og rigtigt. Men når den retsmæssige dom afsides allerede i verslinje 12: *Er det Dig ikke nok, at Kornet gror?* ja, så er der ingen grund til at gå videre. Digtet er færdigt, pointen er slået fast - med spidsen ud ad. For så vidt en skitse, men stor lyrik - som vi også kender det fra billedkunsten.

Et par gange til sker det at han tror det er en sonet der vil have ham til at skrive den. I *Dantestemninger III* er der, vil pedanten påstå, en kvartin for meget, altså en firlinjet, sonetten kommer altså op på 18 verslinjer, fire for mange, kunne man synes. Jørgensen har syntes at han ikke kunne undvære det dækkede citat fra Dantes *Vita Nuova*¹² om Dantes møde med Beatrice, og vi andre kan undskylde ham med at Dante godt kunne skrive sådanne udvidede sonetter, Michelangelo sidenhen i en efterligning af Dante - og når det nu handler om selvsamme Dante, er en suite af rolledigte, så kan man vel godt tage det lige så let som mesteren selv gjorde.

Noget lignende forekommer i *Foraar i Flandern III*, en suite på fire digte fra 1913 der næsten i sig selv er en demonstration af hvad der gerne skulle være demonstreret med denne artikel: Jørgensens udnyttelse af Heineverset på fire linjer der kun rimer i anden og fjerde linje, terzinen hvor han Claussensk gennemrimer hver trelinjers strofe: Natur ... Ur ... Kur osv. og så sonetten han forvalter som ordene vil det, og sætter to ekstra verslinjer ind i første terzin, så den får fem, med overvældende rimrigdom. Og bliver fornem poesi.

Lyrikerens slår verse-mageren.

Måske var det prosaen Johannes Jørgensen så som sin egentlige indsats, det var helgenbiografierne og de selvbiografiske mange bind det egentlig kom an på for ham selv. Det var dem der skaffede ham verdensberømmelsen, det var dem der fik ham indstillet til den Nobelpris han så alligevel ikke fik.

Måske er det også rigtigt at han kunne være lidt knotten over at han, som Bille-skov Jansen har udtrykt det, *i sit fædreland står... som en uforlignelig naturdigter*¹³. Det får være med det som det vil, kan og må. Den der skriver dette, holder af hans lyrik, og giver den gamle professor ret i at han i den egenskab er uforlignelig.

Under alle omstændigheder tilkommer det ham at få det sidste ord. I

opsamlingsbindet *Fyen og andre Digte* fra 1948 slutter han med et digt som kunne finde god anvendelse hvis de litterære selskaber en dag stod og manglede et motto. Muligt at bibliotekerne havde endnu mere brug for det hvis de på et eller andet tidspunkt igen ville tage deres opgave alvorligt. Det er

Til DEN DANSKE BOG

Hil være Dig, Du danske Bog,
saa fin og klog,
saa rig paa Form og Farve.
Naar vi er Muld,
er Du det Guld,
som vore Børn skal arve.

PS: *Hvorfor Fjerne Hunde glamme?* Litteraturhistorikere har moret sig over digterens skarpe høreelse der får ham til i digt efter digt at notere at der er hundeglammene i det fjerne.

Artiklens forfatter virker udover at formidle klassisk litteratur selv som lyriker og lyrik-oversætter, i hvilke egenskaber han med forkærlighed dyrker strenge metriske former: heksameter, sonet, terzin, det finske runometer, bellmanske versmønstre, limericks og haiku. I sin seneste samling *Troldspejl og andre digte* Attika 2008 har han som eneste danske digter efter Kai Friis Møller en hel afdeling med villaneller.

¹ *Johannes Jørgensens ungdom*. Kbh 1946 side 180.

² Se Jørgen Fafner: *Dansk Vershistorie 2* Kbh 2000 p. 368.

³ Samme p.373.

⁴ *Dansk Vershistorie 2* p. 375.

⁵ Se Francesco Petrarca: *Canzoniere eller Sangenes Bog* på danske vers ved Søren Sørensen, Kbh. 2005 der indeholder ca. 100 af de mest klassiske sonetter i europæisk lyrik. En ny stærkt forøget udgave forventes i efteråret 2009.

⁶ Matematiklæreren ville have elsket at det ene sæt gik på ulige tal, det andet på lige.

⁷ Se Petrarca: *Canzoniere eller Sangenes Bog* på danske vers ved Søren Sørensen. Kbh. 2005

⁸ Selv har jeg ikke haft lejlighed til at undersøge rimforholdene i Dantes sonetter, men efter Johannes Dams danske oversættelser fra 1918 at dømme afviger de ikke fra Petrarca's.

⁹ Karakteristisk er det at den førende europæiske sonetforsker, Walter Mönch, ikke betegner *Kaldæa* som en sonetkrans, men som en *Sonettenzyklus*, jf. Walter Mönch: *Das Sonett. Gestalt und Geschichte*. Heidelberg 1955 p. 223.

¹⁰ Som ikke i skrivende stund findes på dansk.

¹¹ *Fra Ranker og Roser* 1879.

¹² På dansk ved Johannes Dam 1915.

¹³ John Chr. Jørgensen: *Dansk Forfatterleksikon*. Kbh. 2001.

(fortsat fra forsiden)

Han arbejdede som i Extase, alt andet forsvandt om ham, og naar Billedet var færdigt, opdagede han til sin Forundring, at han i Arbejdets Hede havde oversmurt sit Tøj, sit Ansigt, hele sig selv med røde, grønne, blaa og gule Farvestrøg. Det var

umuligt at tvinge ham ind i borgerlige Former – en Forlovelse, han én Gang havde indladt sig paa, blev kun kortvarig. Og det var umuligt at faa ham til at elske andet end Danmark; da han en Gang skulde til Italien, via Paris, og var kommen saa langt som til Tours, stod han op midt om Natten, pakkede sin Kuffert, satte sig i det første det

Albert Gottschalck

bedste nordgaaende Tog og standsede ikke, før han atter følte Vesterbrogade under sine Fødder.

Gottschalck og jeg kom godt ud af det sammen. Vi elskede begge Valby og Uterslev, Septembersolskin og Hvidkaalsmarker, Stubmøller og Strandenge med 'godt, gammelt, gulgraat Græs,' øde Marker med et ensomt Piletræ og øde Veje, der bøjer svagt hen langs en Bondegaards Længer og Udhuse og alskens graa Skur."

Johannes Jørgensen undlader skånsomt at berette om Gottschalcks affære med Ingeborg Stuckenberg, der nær havde gjort en ende på det stuckenbergske ægteskab før tid. Gottschalck skal tilmed have latterliggjort Ingeborg i hendes fornedrelse, så bemærkningen om Gottschalcks forliste forlovelse har altså sine modifikationer. Ligeledes lykkedes det alligevel maleren at nå til Italien kort før sin tidlige død.

Gottschalk malede det, de unge symbolister tænkte og skrev om – *"Vintrens vaade veje"*, tunge farver, der stemte sindet i mol selv i solskin, regntunge grene og Stuckenbergs berømte imaginære plankeværk i Valby. I sin nekrolog ved Gottschalcks død i 1906 beskriver Johannes Jørgensen ham som *"Det danske, graa Foraars Maler – og det danske Efteraars"*.

Gottschalk havde været elev hos bl.a. Krøyer, men gik snart sine egne veje. Han følte sympati med de fynske malere, i hvis kreds han da også kom. Billedet på forsiden af dette nummer af Nyhedsbrevet er et motiv fra Kastellet og er i al sin drypvåde stemning som en illustration til den unge Jørgensens digte.

Albert Gottschalck døde som sagt i 1906 – i de år, hvor det tyndede slemt

ud i den gamle kreds – Ingeborg (1904), Viggo (1905). I 1904 dør også Johannes Jørgensens mor. I sin nekrolog over ham i Nationaltidende skriver Johannes Jørgensen videre: *"Han var en Kunstner – men ikke en af sin Kunsts navnkundige. Han var end ikke blandt dem, hvis Navn gennem Aaringers ihærdige udstillen er naaet frem til en fast Position. Alligevel er det Tab, dansk Kunst lider ved Albert Gottschalcks Død, stort og føles des mere intensivt, jo mere begrænset Kredsen er, som er fælles om Savnet"*. Johannes Jørgensen, som i 1888 var en af de første, som herhjemme forsvarede de franske impressionister og så sig selv i deres formsprog, så også i Albert Gottschalcks kunst berettigelsen af det impulsive og symbolistiske i malerkunsten.

Johannes Jørgensen skriver videre i sin nekrolog: *"I sin tidligste Ungdom – Gottschalck blev et par og fyrrer – havde han mødt den kunstneriske Naturalisme, saaledes som den herhjemme repræsenteredes af Ancher, Krøyer og Viggo Johansen, og denne synsmaade og malemaade blev han tro Livet igennem. Zolas Formel – som han maaske ikke kendte – 'Kunsten er et Stykke Virkelighed, set gennem et Temperament' var for Gottschalck en fuldt udtømmende Definition".* Og med det billede Johannes Jørgensen maler hans naturel med – det *"vilde, udisciplinerede Naturmenneskevæsen"* forstår man ånden i Gottschalcks kunst.

Interessant giver Johannes Jørgensen derefter et billede af forholdet mellem de to unge kunstnere, som det udfoldede sig i deres tidlige ungdom i København, der samtidig giver et indtryk af Gottschalcks umiddelbare kunstsyn: *"Jeg husker, hvorledes han en Tøvejrnat, da han og jeg længe*

havde vandret sammen i Københavns gader, omsider førte mig op til en den Gang endnu ganske ubekendt ung Maler. Det var midt paa Natten, men Gottschalck vidste at faa banket sin unge Kunstfælle op, og efter nogen Venten paa en mørk og snæver Trappegang blev vi indladte. Uden

Ved Utterslev. Maleri af Albert Gottschalck

at vise synderlig Forundring over det sene – eller tidlige – Besøg tog den unge Kunstner imod og førte os ind i sit Atelier. Her tog Gottschalck Lyset fra ham, og idet han gik rundt fra det ene til det andet af de landskaber af den unge Knustner, som dels hang paa Væggen, dels stod langs Panelet eller paa Stole, gentog han Gang paa Gang: 'Det er X.' 'det er ham' og det

dér er ogsaa ham.' Disse Landskabsstudier var for Gottschalck umiddelbare Udtryk for den unge malers personlighed. De var ham – han var dem".

Det nære venskab mellem de to kunstnere gled langsomt ud efter Johannes Jørgensens konversion uden at der var tale om et egentligt brud.

Stig Holsting

*Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse
ønsker alle medlemmer og deres familier
en glædelig jul og et godt nytår!*

GENERALFORSAMLINGEN 2009

Ved generalforsamlingen 7. november genvalgte Stig Holsting som formand og Ove Klausen og Andreas Holsting genvalgte som bestyrelsesmedlemmer

for en periode af to år.

Kontingent for medlemskab af Johannes Jørgensen selskabet er fortsat 150 kr. om året.